

Sofia Virta vihr ym.

Kirjallinen kysymys lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten työssä jaksamisen ja pysyvyyden turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Puitteita turvalliselle lapsuudelle ja ehjälle nuoruudelle rakentaa Suomessa joka päivä iso joukko ammattilaisia. He tekevät korvaamatonta työtä vankkaan asiantuntijuuteen ja aitoon kohtaamiseen pohjautuen. Silti suuri osa heistä joutuu kipuilemaan työssään riittämättömin resurssein ja palkkatasolla, joka ei todellakaan kohtaa työn vastuullisuuden ja vaativuuden kanssa. Ja heistä aivan liian moni uupuu työssään. Niin ei pitäisi olla. Käsillä oleva koronavirustilanne pahentaa tilannetta, ellei näiden ammattiryhmien työhön ja työnteon olosuhteisiin kiinnitetä riittävästi huomiota. Monin paikoin työntekijät ovat olleet koetuksella jo pitkään ennen koronaa. Meidän on onnistuttava yhteiskuntana turvaamaan näiden arvokasta työtä tekevien ammattilaisten työssä jaksaminen ja pysyvyys.

Erityisen huolestuttava tilanne on lastensuojelussa, jonka tarve on lisääntynyt vuosi vuodelta, mutta alan resurssit eivät ole lisääntyneet samassa suhteessa. Näin ollen ollaan ajautettu tilanteeseen, jossa työntekijöitä ei ole riittävästi vastaamaan perheiden ja lasten tarpeisiin, ja vain kolmannes kunnista on Valviran ja aluehallintoviraston arvion mukaan pystynyt arvioimaan kunnassa asuvien lastensa lastensuojelutarpeen lain määräämässä ajassa. Kuntien on ollut erityisen vaikeaa rekrytoida lastensuojeluun niin sanottuja lasten asioista vastaavia sosiaalityöntekijöitä, mutta työntekijöiden vaihtuvuutta on runsaasti myös lastensuojeluyksiköiden ja avohuollon palveluissa.

Pitkät työurat saman työnantajan palveluksessa ovat erityisesti juuri lastensuojelussa harvinaisia. Lastensuojelun työntekijöiden vaihtuvuus on iso ongelma niin ammattilaisten kuin asiakkaidenkin näkökulmasta. Pahimmillaan perhe tai lapsi joutuu käymään elämän raskaat vaiheet uudestaan ja uudestaan aina uuden ihmisen kanssa. Voimavarojen ollessa jo valmiiksi vähissä olisi suotavaa, että mahdollisuuksien mukaan lapsi, nuori tai perhe saisi työskennellä jo tutuksi tulleen ammattilaisen kanssa. Työntekijöiden vaihtuvuus johtaa siihen, että prosessit ovat pahimmillaan poukkoilevia, pysähtyvät tarpeettomasti tai alkavat aina alusta uuden työntekijän myötä — näin ollen saatetaan ajautua tekemään toimenpiteitä, jotka eivät ole kovin vaikuttavia.

Lastensuojeluun kohdistuvaan paineeseen vaikuttaa merkittävästi se, miten palvelujärjestelmän sen ympärillä toimii. Jos peruspalvelut on resursoitu hyvin ja henkilökunta siellä on osaavaa, paine lastensuojelussa pienenee.

Kirjallinen kysymys KK 805/2020 vp

Myös esimerkiksi varhaiskasvatushenkilöstön ja kouluhenkilöstön, oppilashuolto mukaan lukien, työmäärä ja työn kuormitus herättävät huolta. Kasvatus- ja opetustyö on ollut muutoksessa viime vuosina, kun esimerkiksi uuden opetussuunnitelman käyttöönotto, lisääntynyt vieraskielisten oppilaiden määrä ja oppilaiden inkluusio eli erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden mukaan ottaminen normaaliin opetukseen ovat tuoneet myllerrystä työhön. Lisäksi lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet sekä perheiden pulmat heijastuvat varhaiskasvatuksessa ja kouluissa tehtävään työhön merkittävästi. Koronakriisin myötä arki muuttui varhaiskasvatuksessa ja kouluissa varoittamatta lisäten kuormitusta huomattavasti entisestään. Olisi tärkeää, että myös kasvatus- ja opetustyöhön ulotettaisiin työnohjausta tukemaan sekä työn laatua että työntekijöiden jaksamista.

On selvää, että resurssien riittämättömyyden, työn kuormittavuuden ja työssä jaksamisen kanssa kamppailevat myös monet terveydenhuollossa, neuvolatyössä, poliisissa ja esimerkiksi järjestökentällä työskentelevät. Alat, joilla työskennellään lasten, nuorten ja perheiden kanssa, sisältävät usein myös eettistä kuormitusta, ja erityisen paljon stressiä on havaittu aiheuttavan tilanteiden, joissa työntekijä joutuu toimimaan omia arvoja tai toimintatapojaan vastaan esimerkiksi resurssipulan vuoksi. On siis äärettömän tärkeää, että ammattilaisille turvataan riittävät resurssit tehdä työtään eettisesti oikein ja ammattitaidolla. Lisäksi meidän tulee taata työntekijöiden turvallisuus — jossa myös resurssit ovat merkittävässä roolissa. Emme voi sulkea silmiä tosiasialta, että osa työntekijöistä kohtaa työssään väkivaltaa tai sen uhkaa sekä maalittamista. Tämän tunnustaminen ja vakavasti ottaminen myös tilanteissa, joissa väkivaltaa työntekijään kohdistava on lapsi tai nuori, on keskeistä. Riittävän osaamistason, henkilöstömäärän, riittävän pienten ryhmäkokojen ja työnohjauksen turvaaminen on sekä työn laadun että ammattilaisten jaksamisen ja turvallisuuden kannalta keskeistä.

Työntekijöiden jaksamisesta on pidettävä huolta. Emme voi keskittyä vain siihen, miten ihmisiä saadaan töihin, vaan miten löydämme keinot myös pitää ammattilaiset työssä. On selvää, että lasten, nuorten ja perheiden kanssa eri sektoreilla työskentelevien ammattilaisten työhyvinvoinnilla on yhteys annetun palvelun, kasvatuksen tai opetuksen laatuun ja sitä kautta myös lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus pyrkii turvaamaan lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten työssä jaksamista ja pysyvyyttä läpi koronakriisin ja sen jälkeen?

Kirjallinen kysymys KK 805/2020 vp

Helsingissä 26.10.2020

Sofia Virta vihr
Mirka Soinikoski vihr
Saara Hyrkkö vihr
Bella Forsgrén vihr
Satu Hassi vihr
Atte Harjanne vihr
Tiina Elo vihr
Noora Koponen vihr
Iiris Suomela vihr